

ECONOMIA APLICADA A LES CIÈNCIES SOCIALS
Grau en Treball social
Departament d'economia aplicada

Autors:

Isabel Pla Julián
Angel Villalba Fonfria

Any: 2017

Tema 4

L'ANÀLISI MACROECONÒMICA: CONCEPTES I INTERPRETACIONS BÀSIQUES

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

- 1.1. Els agents macroeconòmics i les seues interrelacions**
- 1.2. La demanda agregada i els seus components**
- 1.3. El PIB i el seu mesurament**
- 1.4. Limitacions del PIB**
- 1.5. El flux circular de la renda**

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- 2.1. Recessió econòmica i atur**
- 2.2. Inflació**
- 2.3. Dèficit extern**
- 2.4. Dèficit públic**

3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

- 3.1. La forma de la corba de demanda agregada (DA)**
- 3.2. La forma de la corba d'oferta agregada (OA)**
- 3.3. Anàlisi gràfica: creixement econòmic i inflació, com a conseqüència de l'augment de la demanda agregada**

4. LA MACROECONOMIA NEOCLÀSSICA

4.1. Supòsits bàsics

4.2. La lògica macroeconòmica neoclàssica

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

5.1. Supòsits bàsics

5.2. La lògica macroeconòmica keynesiana

6. LA POLÍTICA FISCAL

6.1. Definició

6.2. Els Pressupostos Generals de l'Estat (PGE)

6.3. Eficàcia i límits de la política fiscal com a política d'estabilització

7. LA POLÍTICA MONETÀRIA

7.1. Definició

7.2. Els bancs centrals i el sistema financer

7.3. Instruments de la política monetària

Bibliografia bàsica:

Gallego, J.R., Nácher, J., coords. (2001), *Elementos Básicos de Economía*. Capítol 6 (pàgines 181-205) i capítol 9 (pàgines 330-361).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

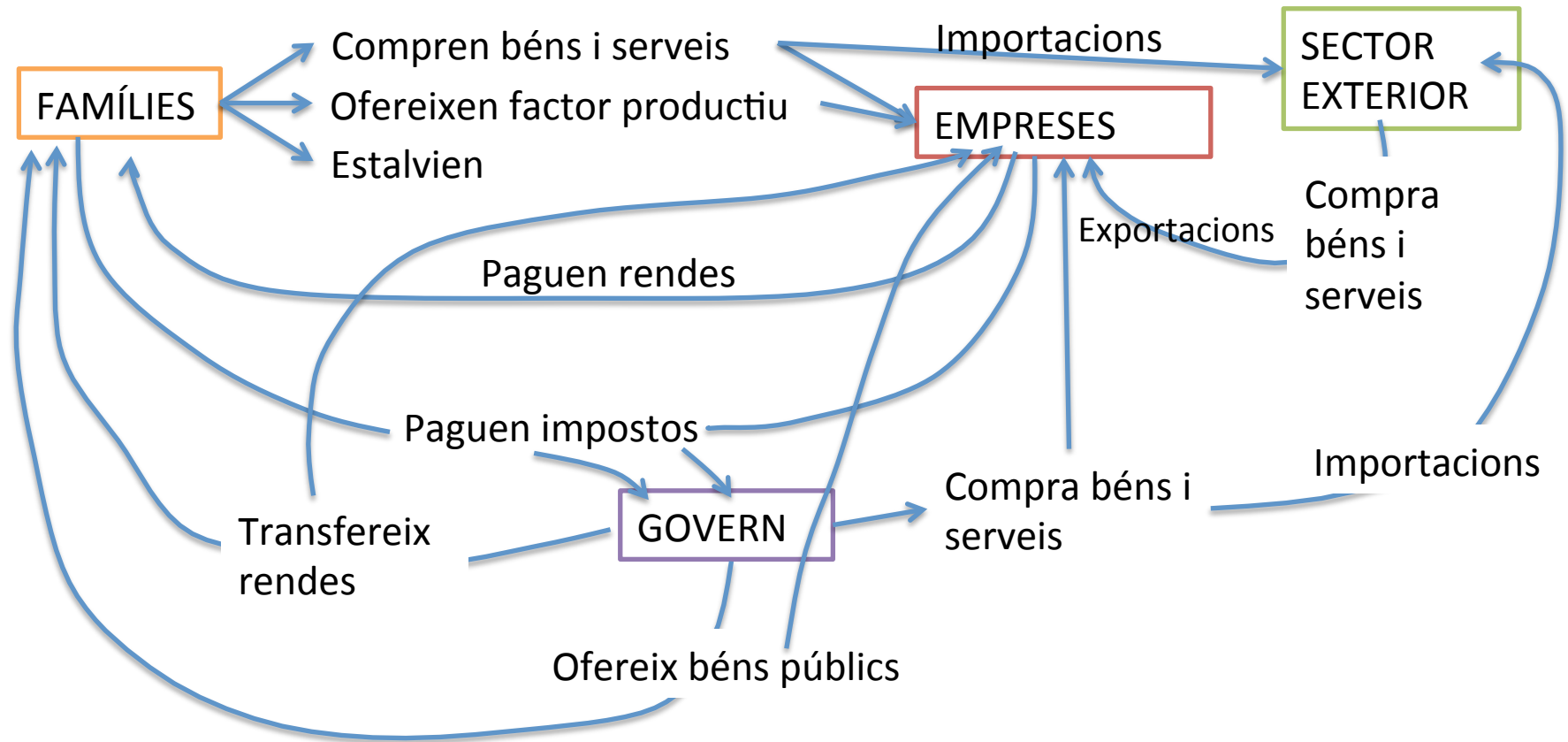
1.1. Els agents macroeconòmics i les seues interrelacions

- a) **Les famílies** (economies domèstiques): aporten factors productius a les empreses per a produir (estalvi i força de treball), reben, a canvi, uns ingressos o renda que destinen a la compra de béns i serveis (produïts dins o fora del país). Poden estalviar una part de la renda, reben transferències de renda i serveis del sector públic i paguen impostos a l'Estat. → **Demanda Agregada.**

- b) **Les empreses**: organitzen la producció de béns i serveis i la venen (dins o fora del país); per a fer-ho incorporen els factors productius de les famílies i lliuren, a canvi, unes rendes (renda del treball – salaris– o del capital –beneficis, interessos, lloguers). Fan despeses d'inversió, reben subvencions i paguen impostos a l'Estat. → **Oferta Agregada.**

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

- c) **Govern** (El sector públic): recapta impostos de famílies i empreses, proporciona serveis públics a les famílies, transfereix rendes a les famílies (prestacions) i a les empreses (subvencions), compra béns i serveis a les empreses (del país i estrangeres), paga salaris als empleats públics i gasta en béns de capital i en infraestructures. → **Dèficit/Superàvit públic, Ingressos - Despeses.**
- d) **Sector exterior**: recull les relacions econòmiques entre països (exportacions, importacions, finançament extern de la inversió...).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

1.2. La demanda agregada, els seus components

- a) **Demanda agregada (DA): conjunt de despeses (demanda) que estan disposats a realitzar els agents macroeconòmics per a adquirir béns i serveis als preus vigents.**
- b) **Components de la demanda agregada: $DA = C + I + G + (X - M)$.**
- i. **Consum privat (C):** despesa de les famílies en béns i serveis finals.
  - ii. **Inversió privada (I):** despesa de les empreses per a augmentar la capacitat productiva (maquinària, instal·lacions) i despesa de les famílies en la compra d'habitatge.
  - iii. **Despesa pública (G):** consum públic (compra de béns i serveis per part del sector públic, salaris pagats als empleats públics), inversió pública (despesa en béns de capital i en infraestructures). Les transferències de renda del sector públic no formen part de la despesa pública.
  - iv. **Exportacions netes (saldo exterior: $X - M$):** compres a les empreses del país realitzades per residents d'altres països (exportacions: X), menys les compres realitzades per residents del país a empreses d'altres països (importacions: M).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

1.3. El PIB i el seu mesurament.

- a) Definició del **Producte Interior Brut (PIB)**: **valor de mercat de tots els béns i serveis finals produïts en un país durant un any.** → És un valor monetari (depèn dels preus i de les quantitats) i no recull els béns intermedis, sinó els béns finals.
- b) La **variació del PIB** al llarg del temps es pot avaluar:
- **En termes reals**: producció valorada a **preus constants** –és a dir, prenent un any base, descomptant l'efecte de la variació dels preus (inflació) sobre el valor de la producció.
  - **En termes nominals**: producció valorada a **preus corrents** – preus actuals– incloent-hi la variació real i l'efecte de l'evolució dels preus sobre el valor de la producció.

$$\text{Valor real} = \text{Valor nominal} - \text{Inflació}$$

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

- c) Si ens referim a la **producció realitzada dins de les fronteres del país, parlem de PIB** (amb independència que els productors siguin nacionals o estrangers).
- d) Si ens referim a la **producció realitzada per agents que tenen la nacionalitat del país** (amb independència que es produïska dins o fora del país), **parlem de PNB** (Producte Nacional Brut).
- e) Si tenim en consideració el **fenomen de la depreciació** -producció que representa reposició de capital- i el seu impacte sobre les mesures anteriors, parlarem de **PIN** (Producte Interior Net) o **PNN** (Producte Nacional Net).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

✓ **Enfocaments per a determinar el valor de l'economia:**

a) Enfocament de la Destinació de la Producció/Despesa/Demanda.

i. El PIB és igual a les despeses realitzades pels diversos agents macroeconòmics que adquireixen la producció:

$$\text{PIB} = C + I + G + (X - M)$$

ii. La despesa procedent d'altres països per a comprar productes del país (X) forma part de la demanda agregada i del PIB, però s'han de descomptar les compres a l'exterior (M), ja que es tracta de béns i serveis no produïts al país i que s'inclouen en la despesa de C, I i G.

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

b) Enfocament de la Remuneració dels Factors. El PIB des de la perspectiva de la renda/ingressos/costos.

- i. El PIB és igual a la suma de les rendes generades en el procés productiu,** és a dir, la suma dels costos pagats pels propietaris dels mitjans de producció per al seu ús.
- ii. PIB (al cost dels factors) = Remuneració d'assalariats + interessos + lloguers i rendes de la propietat + beneficis empresarials.**
- iii. PIB al cost dels factors correspon aproximadament a la renda nacional.**

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

c) Enfocament de l'origen de la producció

i. **Suma del valor afegit brut** de les diverses branques d'activitat productiva:

- Sector primari: activitats agrícoles, pesqueres, ramaderes, extractives.
- Sector secundari: indústria, energia, construcció.
- Sector terciari: transport, comunicacions, oci, turisme, educació...

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

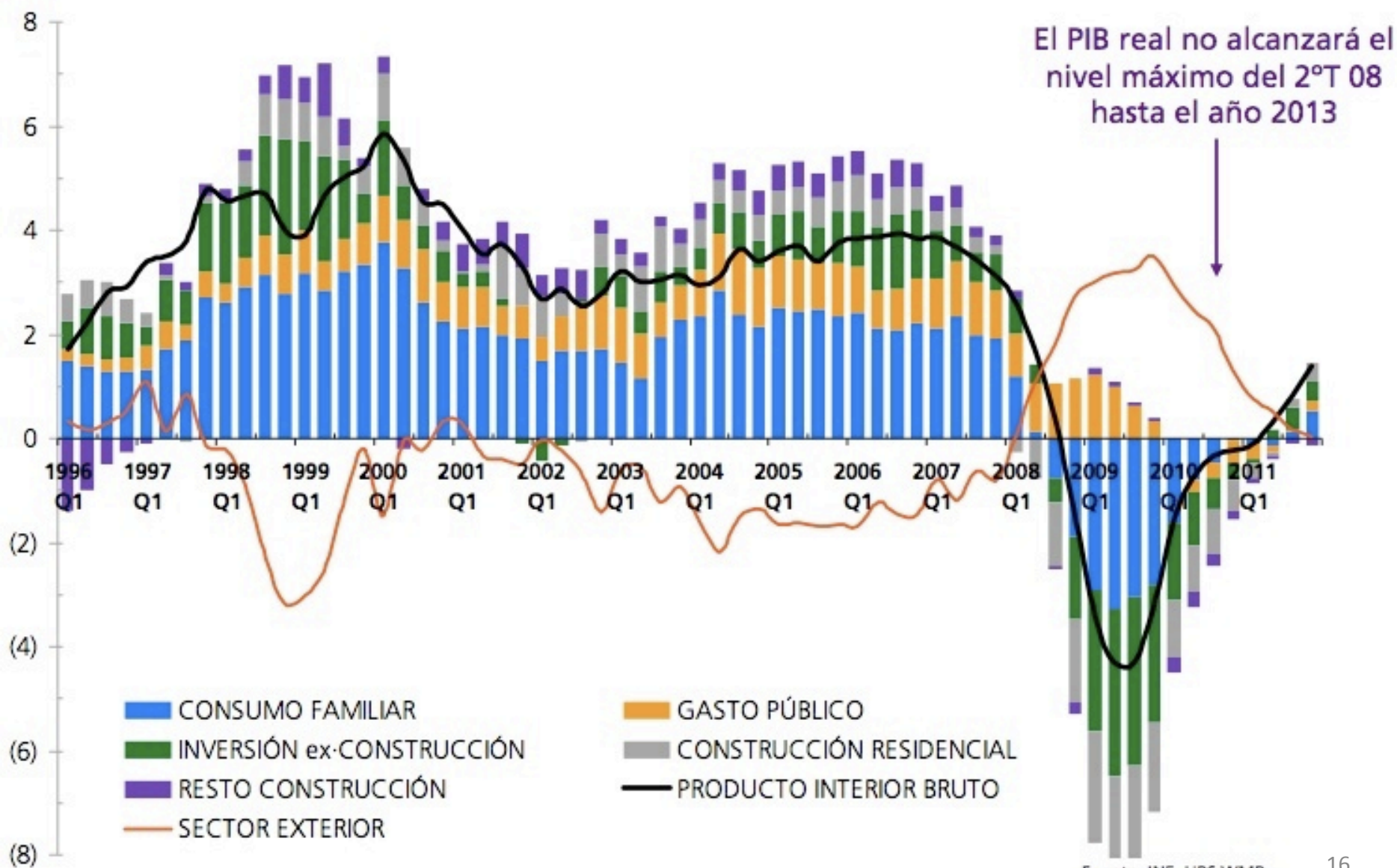
- ✓ Comportament del PIB i el seu significat

Producto Interior Bruto

1. RELACIONES I VARIABLES MACROECONÓMICAS

CRECIMIENTO INTERANUAL DEL PIB Y CONTRIBUCIÓN POR COMPONENTES

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

1.4. Limitacions del PIB

- a) **Sols es valora la producció de béns i serveis, però sense prendre en consideració la degradació ambiental** que causa aquesta producció i la reducció de possibilitats de creixement futur que comporta l'ús abusiu de recursos no renovables.

- b) **No arreplega les activitats productives que es desenvolupen fora del mercat**, en particular el treball no remunerat realitzat en l'interior de les famílies (sobretot, per part de les dones).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

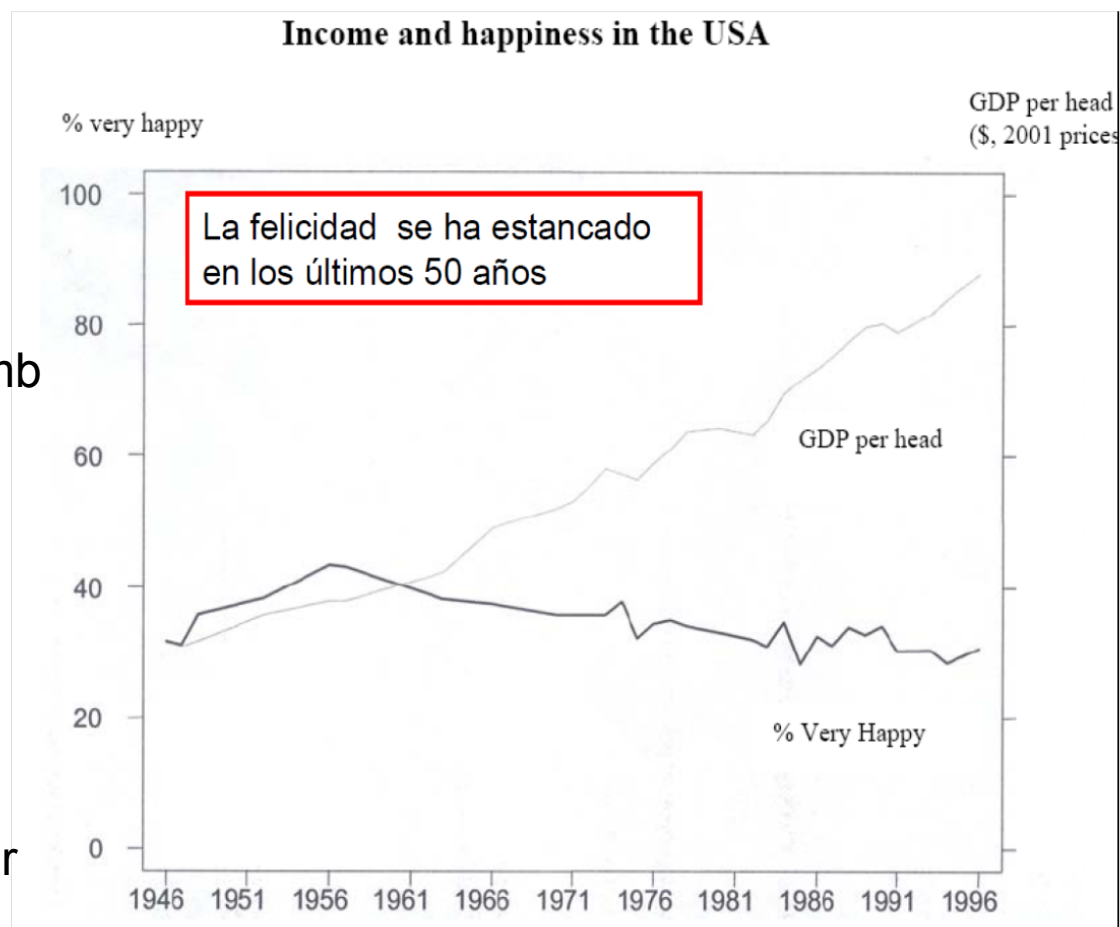
c) No és un indicador absolut de benestar social.

i. El PIB/població o PIB per càpita **no ens diu res sobre com es distribueix la renda entre la població.**

ii. **Cal tenir en compte aspectes qualitius** (composició...) del PIB essencials en el benestar social (ex. no és igual un PIB amb gran pes de la construcció que un PIB amb un gran pes d'educació o sanitat).

iii. **Indicadors alternatius.** L'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) i similars (IDG) (Amartya Sen) i Felicitat Subjectiva. Felicitat Interior Bruta (Regne de Butan).

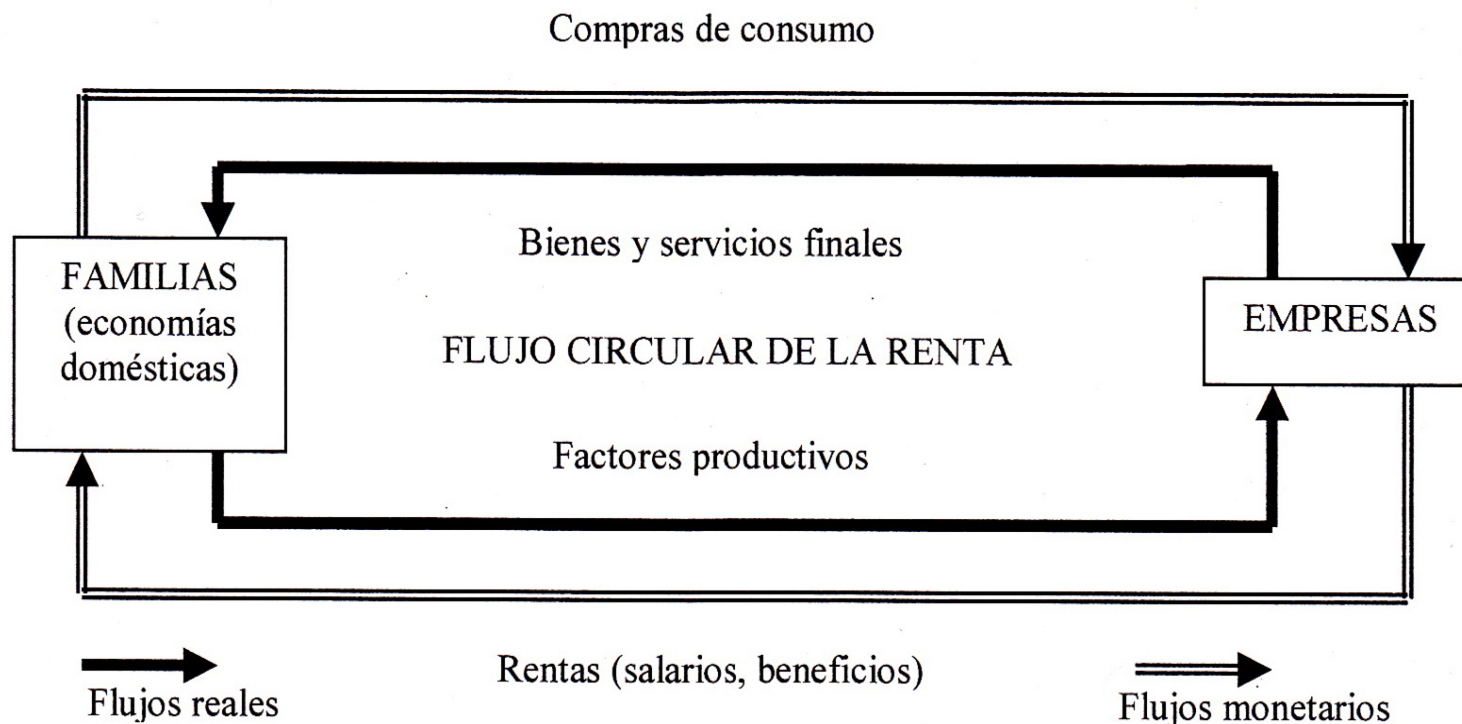
www.undp.org

1. RELACIONES I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

1.5. El flux circular de la renda

- a) La base de la circulació de la renda en un país (flux circular) són els ingressos que reben les famílies per la seua aportació de factors productius a les empreses, els quals es gasten en l'adquisició de la producció del país (consum privat C).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

b) Altres capacitats de compra (entrades al flux circular) **constitueixen augments de la renda:**

- La demanda d'inversió privada (I).
- La despesa pública del govern G (en consum o inversió).
- Les transferències de renda del govern (R) a famílies i empreses, que augmenten les seues rendes disponibles.
- La demanda d'exportacions (X).

c) Constitueixen reduccions (eixides del flux) de la capacitat de demanda de la producció del país:

- L'estalvi privat de famílies i empreses (S).
- Els impostos T (que redueixen la renda disponible per al consum i la inversió).
- La despesa en importacions M (renda que compra producció d'altres països).

1. RELACIONS I VARIABLES MACROECONÒMIQUES

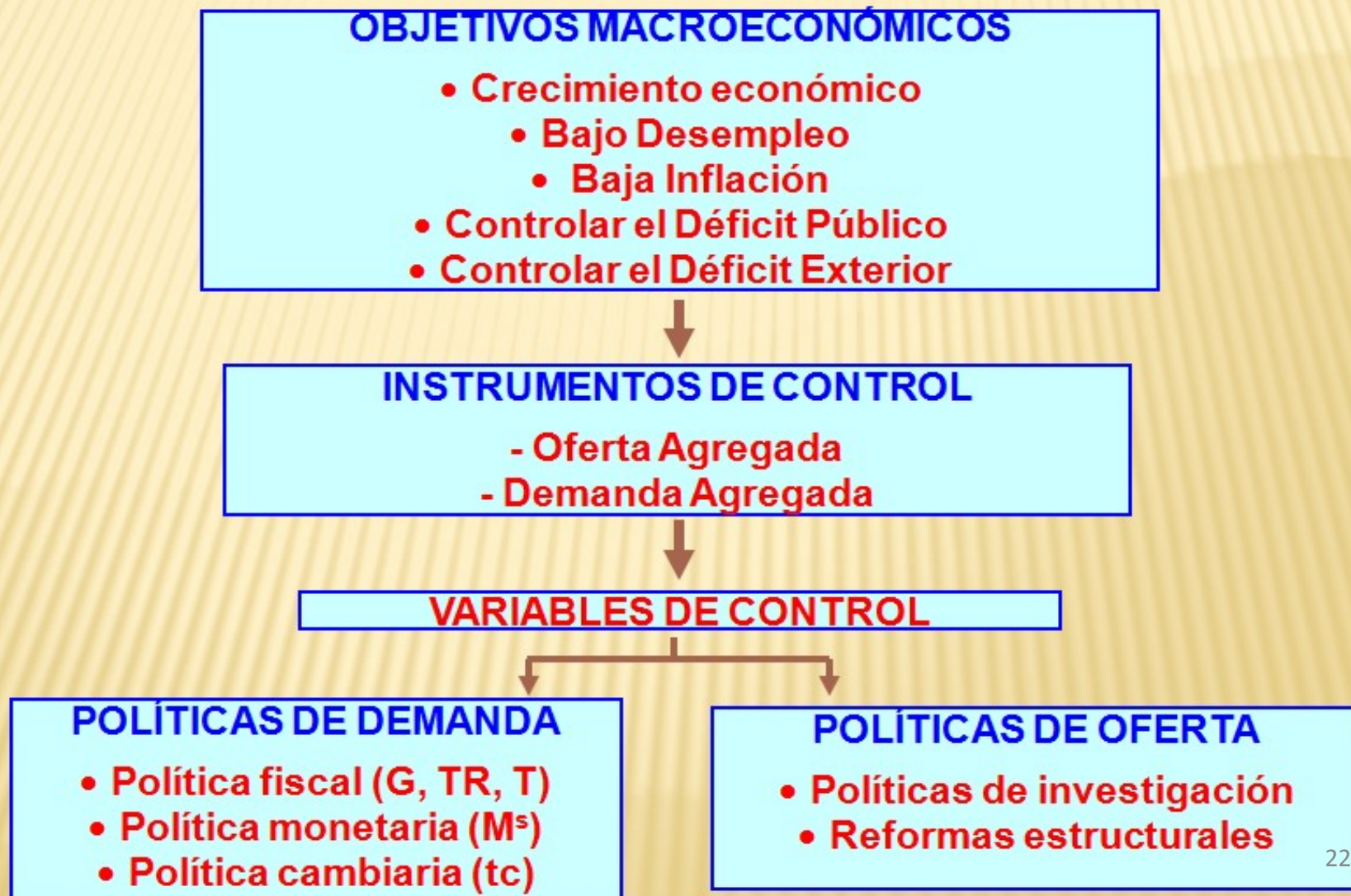
d) Les entrades i eixides del flux circular de la renda dels diversos agents macroeconòmics poden variar per separat, relacionant-se entre elles de forma complexa.

Poden existir desequilibris entre les entrades i eixides en el sector privat (I, S), en el sector públic (G, R, T) i en el sector exterior (X, M) (encara que han d'estar equilibrades comptablement de manera que els fluxos reals i monetaris siguin idèntics):

- **El sector públic pot presentar superàvit [si els ingressos superen les despeses: $T > (G + R)$] o bé dèficit [si $T < (G + R)$].** Quan hi ha superàvit, el sector públic “estalvia” i aquest estalvi s'afegeix a l'estalvi privat S per a poder finançar la inversió privada I. Per contra, quan hi ha dèficit, l'estalvi públic és negatiu i “resta” de l'estalvi privat, ja que el sector públic “competeix” amb la inversió privada per a aconseguir finançament.
- El sector exterior pot presentar una situació de superàvit extern (quan les exportacions superen a les importacions: $X > M$) o bé de dèficit extern ($X < M$).

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- OBJETIVOS E INSTRUM. DE LA MACROECONOMÍA

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

2.1. Recessió econòmica i atur

- a) El PIB evoluciona al llarg del temps descrivint **cicles econòmics** (fases de creixement o expansió seguides de fases de crisi o recessió) i amb ells evoluciona l'ocupació.
- En les **fases de recessió**, el PIB i l'ocupació es redueixen i creix l'atur.
  - Inclús en les **fases expansives** pot ocórrer que la generació d'ocupació siga insuficient per a cobrir les necessitats d'ocupació de la població, de manera que l'atur es mantinga en nivells elevats.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- b) El creixement econòmic i la plena ocupació** (o la reducció de l'atur) han sigut objectius tradicionals de la política econòmica (**funció estabilitzadora**).
- i. Fins a la crisi de la dècada de 1970**, la plena ocupació s'entenia com a una taxa d'atur reduïda (entorn del 3% o 4% de la població activa), amb unes condicions de treball i salaris acceptables i protecció social als aturats.
  - ii.** Aquesta crisi portà l'abandonament de l'objectiu de plena ocupació en un context d'atur elevat, per a convertir-se en objectiu la creació d'ocupació, amb escassa atenció als aspectes de qualitat de l'ocupació.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- iii. **Des de finals de la dècada de 1990** es recuperà l'objectiu de plena ocupació, però entès ara com a una elevada taxa d'ocupació (entorn del 70% en edat de treballar), subordinant la seguretat i qualitat de l'ocupació a la flexibilitat laboral, la productivitat i la competitivitat, amb una protecció social dels aturats lligada a l'augment de la seua ocupabilitat o "activació".

- iv. Al mateix temps, el creixement econòmic (i l'ocupació) s'ha subordinat creixentment a l'assoliment d'objectius macroeconòmics d'estabilització: **el control de la inflació i del dèficit públic són objectius prioritaris** i s'entenen com a condicions prèvies i necessàries per al creixement econòmic (ex. Tractat de Maastricht).

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- c) **El desenvolupament sostenible** (al contrari que el sostingut) constitueix un objectiu de política econòmica cada vegada més important, en la mesura en què hi ha plena consciència que el ritme i l'estil de creixement actual posen en perill l'equilibri mediambiental (contaminació, esgotament dels recursos...) i el mateix desenvolupament de les generacions futures.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

2.2. Inflació

a) Definició i mesura de la inflació.

i. **Definició: augment persistent i generalitzat del nivell general de preus d'un país.**

L'augment de preus ha de ser continuat i afectar el conjunt dels béns i serveis. El control de la inflació és un dels objectius de la política macroeconòmica (**funció estabilitzadora** de la intervenció pública).

ii. **IPC** (índex de preus al consum): **mitjana ponderada dels preus dels diversos béns i serveis que formen la “cistella de la compra” d'una família “mitjana” d'un país.** La taxa d'inflació es calcula a partir de les variacions de l'IPC (siga mensual, acumulada en l'any o interanual).

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

b) Principals causes i tipus d'inflació.

➡ **Inflació de demanda:** com a conseqüència d'un **creixement de la demanda agregada superior al creixement de la renda real**. Aquest creixement dels preus es pot deure a dues causes essencials:

- i. **Inflació de demanda: *Visió keynesiana*:** Quan el volum global de les decisions de despesa dels agents econòmics supera la capacitat de producció de l'oferta agregada. L'increment en les decisions de despesa pot venir produït, entre altres raons, per: un augment de la propensió marginal al consum; una millora de les expectatives empresarials que estimulen la inversió; una millora en el nivell de competitivitat externa i un augment de la despesa pública. Per a contenir la inflació cal fer una política de reducció d'un o diversos components de la demanda.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- ii. **Inflació de demanda: *Visió monetarista*: Quan existeix un creixement de l'oferta de diners (excés de diners en circulació) superior al necessari tenint en consideració el creixement de l'oferta real de béns i serveis. Per a contenir la inflació el Banc Central ha de controlar l'oferta monetària.**

El problema de la inflació de demanda s'agreuja quan el creixement massa ràpid de la demanda s'acompanya de l'existència de rigideses, ineficiències i falta de competència, que fa que la producció real a penes responga (augmentant) als increments de la demanda, sinó que augmenten sobretot els preus.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

➤ ***Inflació de costos***: situacions d'augment de costos de producció i de distribució que es traslladen als preus finals. Amb independència de la procedència de l'augment en els costos (salaris, costos financers, energia i matèries primeres...) pressuposa el poder de mercat de les empreses per a fixar preus establint un marge sobre els seus costos.

➤ ***Inflació importada***: Situació d'inflació de costos provocada per l'encariment de les importacions, com a conseqüència del fort increment unilateral dels preus d'alguns béns intermedis o de consum importats (ex.: augment per l'OPEP dels preus del petroli) o a la depreciació de la moneda.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

➤ ***Inflació de beneficis***: Situació en què **les empreses tenen poder de mercat per a augmentar els seus marges de benefici.**

➤ ***Inflació estructural***: com a conseqüència de **factors estructurals associats fonamentalment a rigideses productives i institucionals** que fan que la inflació persistisca a llarg termini. Tal és el cas de la **inflació en el sector serveis** (com a conseqüència de l'efecte combinat de la seua menor productivitat, la seua major protecció de la competència externa i a barreres institucionals administratives que redueixen la competència en el sector), **i d'alguns mecanismes de fixació de salaris i preus**. Això ocorre quan es genera una espiral salaris-preus a causa que els salaris creixen per a recuperar capacitat adquisitiva perduda per la inflació o pel poder dels sindicats; a continuació les empreses repercuteixen els increments salarials sobre els preus per a mantenir els seus marges; els salaris tornen a créixer...

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

c) Efectes de la inflació:

- i. **Pèrdua de capacitat adquisitiva** dels agents que perceben rendes fixes en termes nominals o que no s'ajusten més que parcialment.
- ii. **Incertesa per a les empreses** entorn de l'evolució dels costos de la producció i de la rendibilitat de les inversions, que pot distorsionar les decisions i generar ineficiències assignatives.
- iii. **Efecte negatiu per als estalviadors** (els estalvis perden capacitat adquisitiva), mentre que els deutors amb deutes fixos en termes nominals es veuen beneficiats (el deute en termes reals es redueix) → pressió sobre els tipus d'interès per a protegir els creditors i mantenir l'estalvi.
- iv. **Pèrdua de competitivitat** (vegeu l'apartat següent).

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

2.3. Dèficit exterior

- ✓ Situació que es produeix quan **les exportacions de béns i serveis d'un país són menors que les seues importacions** (en cas contrari, hi ha superàvit extern).
  - a) **La situació del sector exterior depèn de la competitivitat de les empreses del país**, és a dir, de la capacitat d'aquestes empreses per a mantenir i millorar la seua quota o participació en els mercats nacionals i internacionals en el qual hi haja competència efectiva. La competitivitat pot basar-se en: **tenir preus menors que els competidors estrangers** (com a conseqüència de tenir menors salaris o una major productivitat i eficiència), o **tenir un producte més diferenciat** (major qualitat, disseny, imatge de marca i capacitat innovadora).

En un context de globalització econòmica creixent, és a dir, una situació de gran mobilitat de tots els factors productius, les decisions d'invertir, de produir i inclús de treballar, poden prendre's, cada vegada més, a escala mundial. Així, els recursos poden localitzar-se on hi haja majors oportunitats de benefici. En aquest context, **ser competitiu transcendeix la dimensió comercial i significa, abans que tot, ser capaç de retenir i/o atraure les inversions, la producció i les persones** (especialment, aquelles més creatives).

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

b) Principals causes del dèficit extern:

- i. **El creixement de la demanda interna d'un país a un ritme molt superior al dels països del seu entorn** (els seus principals mercats d'exportació i importació). Això provoca que les seues importacions augmenten més que les exportacions, com ha passat a Espanya respecte a la Unió Europea abans de la crisi. El problema s'agreuja quan hi ha rigideses i ineficiències en el sistema productiu del país, que dificulten la capacitat de resposta de l'oferta interna i desvien la demanda cap a les importacions. Aquest dèficit es pot corregir frenant la demanda interna i millorant l'eficiència productiva.
- ii. **Taxa d'inflació superior a aquella dels competidors.** Els productes del país es tornen més cars respecte als d'altres països. D'aquesta manera, els residents del país preferiran comprar productes importats i els residents d'altres països preferiran comprar en mercats més barats. Aquest dèficit es pot resoldre millorant l'eficiència i la productivitat per a reduir el diferencial de preus.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

- iii. **Tipus de canvi sobrevalorat.** Amb freqüència els intercanvis internacionals de béns i serveis es fan entre països que tenen monedes diverses. El tipus de canvi expressa el preu d'una divisa (moneda) en termes d'una altra. Així, el tipus de canvi euro/dòlar expressa la quantitat de dòlars necessaris per a adquirir un euro. **L'apreciació de la moneda d'un país dificulta les seues exportacions, incentiva les seues importacions i augmenta el dèficit extern, mentre que la depreciació de la moneda millora el saldo exterior.**

Enfront d'una situació persistent de desequilibri extern, el dèficit es pot reduir mitjançant la devaluació de la seua moneda; és a dir, el Govern decideix reduir el valor de la moneda respecte a altres monedes. Aquest instrument de política econòmica no el poden utilitzar els països de la Unió Europea pertanyents a la zona euro, però sí que és possible deixar que es depreciï (pel mateix efecte del mercat, per una decisió del Banc Central Europeu) l'euro enfront del dòlar.

- iv. **Insuficient diferenciació del producte** (disseny, qualitat i imatge de marca): es deu a la insuficient capacitat d'innovar; és a dir, d'introduir un major coneixement i valor als béns i serveis. Això genera problemes per a competir sobre la base de factors diferents dels preus.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

c) Finançament del dèficit extern i fluxos de capital

- i) El país que té un dèficit extern necessita finançar-lo a través de **l'entrada de capitals** (procedents de països amb superàvit extern) que ajuden a pagar l'excés d'importacions sobre les exportacions. Aquesta és la primera forma en què els moviments de capitals (fluxos financers) estan vinculats als fluxos reals (intercanvi de béns i serveis).
- ii) Quan l'estalvi existent en un país és insuficient per a finançar totes les inversions que volen realitzar les empreses d'aquest país, aquestes han de buscar **finançament en els mercats financers internacionals**. Això és el que li va passar a Espanya com a conseqüència de les grans inversions en construcció.
- iii) El cost de finançar-se en els mercats internacionals depèn **del tipus d'interès**; és a dir, del preu dels diners al qual s'obtenen els préstecs. El tipus d'interès també expressa la rendibilitat de les inversions financeres. Un tipus d'interès elevat en un país atrau els capitals estrangers que busquen rendibilitat a curt termini (inversions especulatives, no productives) i que canvien de país segons com evolucionen els tipus d'interès.

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

⇒ L'expansió d'aquests moviments de capitals especulatius ha trencat la tradicional correspondència entre els fluxos financers i els fluxos reals. Aquesta dinàmica s'ha vist **incentivada per la globalització, la creixent llibertat de moviment dels capitals i la creació de noves formes de diners bancaris amb escàs control de les autoritats monetàries.**

“Es calcula que l'economia financera podria mobilitzar cada dia uns 5,5 bilions de dòlars, mentre que el PIB diari seria d'uns 0,15 bilions (35 vegades menor) i el volum del comerç mundial, unes 100 vegades menor” (Torres, *La crisis financiera*)

iv. El crèdit s'utilitza cada vegada més per a comprar i vendre actius financers de tot tipus (accions, divises, opcions de compravenda futura sobre matèries primeres...), **buscant una rendibilitat a curt termini mitjançant l'especulació amb els preus de compra i de venda, i no per a realitzar transaccions i operacions productives.**

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

⇒ Això ha generat **bombolles especulatives** que quan esclaten provoquen crisis financeres que es transmeten a l'economia real.

“El que fa uns anys feia que un inversor guanyara diners potser era comprar la producció de cafè que anava a obtenir en una explotació colombiana a primers de gener del 2010 i posar-la més tard en els mercats minoristes. Ara passa una cosa diferent. Quan aquest inversor disposa del contracte de compra, pot oferir-lo en mercats en què el que es compra és precisament això: contractes de paper. Per què? Senzillament perquè hi ha centenars d'inversors, o més ben dit, senzillament especuladors, amb milers de milions disposats a comprar paper. Per què? Perquè saben, al seu torn, que si en compren, podran vendre'n de nou a altres especuladors, que, al seu torn, podran vendre'n de nou, i així successivament (...) Mentre la bombolla creix es poden guanyar molts diners. Però abans o després, la bombolla esclata. És impossible que es mantinga eternament perquè no hi ha res real que moga aquests preus a l'alça, sinó sols la creença dels inversors que pujarà constantment.” (Juan Torres; Alberto Garzón: “La crisis financiera. Guía para entenderla y explicarla”)

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

2.4. Dèficit públic.

- ✓ Hi ha dèficit públic quan **les despeses de l'Estat superen els ingressos públics procedents dels impostos.**

a) Dèficit públic conjuntural i estructural.

- i. **Dèficit públic conjuntural és el que es deu a la conjuntura econòmica (recessió)**, ja que en èpoques de crisi o recessió hi ha una sèrie de partides de despesa que augmenten automàticament (ex. prestacions per atur), mentre que els ingressos per impostos es redueixen automàticament (ex. recaptació per IRPF, IVA). Per contra, en situacions de fort creixement, aquestes mateixes partides es redueixen i augmenten, respectivament, també de manera automàtica. Per tant, **teòricament, el dèficit conjuntural desapareixeria en un cicle complet**, ja que el dèficit de les recessions es compensaria amb el superàvit de les expansions.
- ii. **Dèficit públic estructural és la component del dèficit que no desapareix en les fases expansives**, ja que no depèn del cicle econòmic, sinó **de decisions i inèrcies del sector públic.**

2. ELS DESEQUILIBRIS MACROECONÒMICS

b) Finançament del dèficit públic.

- i. Hi ha la possibilitat (cada vegada més limitada) de finançar el dèficit públic mitjançant **préstecs del Banc Central al Govern**. Si per a fer-ho el Banc Central emet moneda, es genera inflació.
- ii. El dèficit públic es finança habitualment amb l'**emissió pel Govern de títols de deute públic** (lletres del Tresor, pagarés...), els quals s'han de col·locar en el mercat financer.
⇒ Aquests títols tenen un alt grau de seguretat, però el Govern ha **d'oferir un tipus d'interès atractiu**. → Un elevat nivell de deute públic pot fer créixer els tipus d'interès i **competeix amb la inversió privada per a captar finançament** (efecte “expulsió”).
- iii. **Autoalimentació del dèficit per acumulació de deute**: quan el dèficit es manté molt de temps finançant-se per la via del deute públic, el servei del deute públic (amortitzacions i interessos) es dispara. D'aquesta manera, la despesa pública (i el dèficit) augmenta per a pagar-lo.

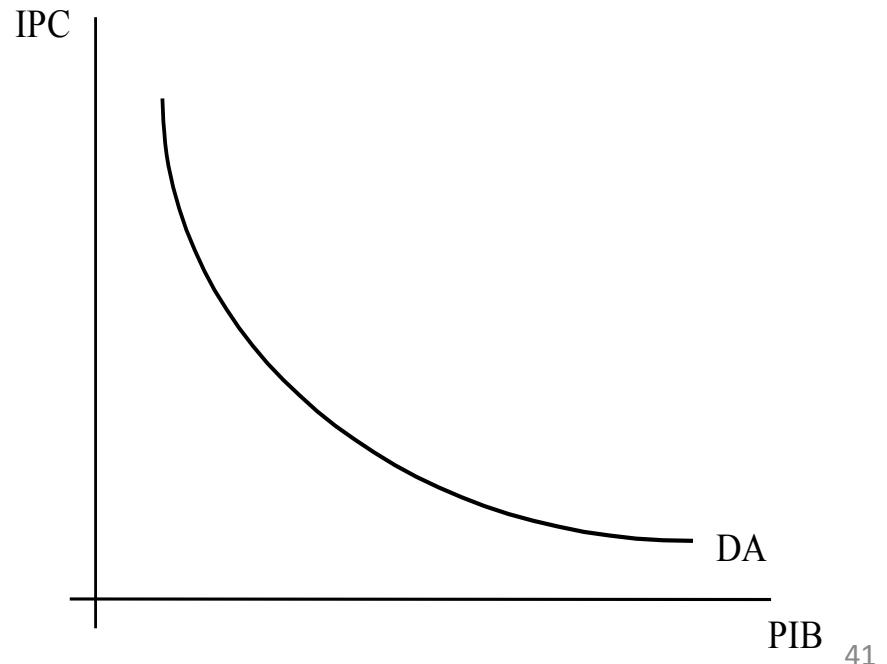
3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

3.1. La forma de la corba de demanda agregada (DA)

- a) La corba de demanda agregada representa la **relació entre el nivell general de preus d'un país i la quantitat de béns i serveis que els agents macroeconòmics volen comprar.**

$$DA = C + I + G + X - M = \text{PIB}_{\text{preus constants}}$$

Aquesta **relació és inversa**: si augmenta l'IPC, es redueix la DA. Si es redueix l'IPC, augmenta la DA.

3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

- b) La **relació inversa** entre l'IPC i la DA es deu a **tres raons bàsiques**:
- i. **Efecte saldos reals**: una reducció de l'IPC fa que augmente la capacitat adquisitiva o la renda real ($\Delta Y/IPC$); això condueix a un increment del consum i de la DA.
  - ii. **Efecte tipus d'interès**: una reducció de l'IPC augmenta la capacitat o renda real, de manera que es redueixen les necessitats de crèdit (i, per tant, la demanda de diners) i això condueix a una reducció dels tipus d'interès, i així s'incentiva la inversió i la DA.
  - iii. **Efecte comerç exterior**: una reducció de l'IPC millora la competitivitat del país, cosa que fa que augmenten les exportacions i que es reduïsquen les importacions a favor de la producció nacional, de manera que augmenta la DA.

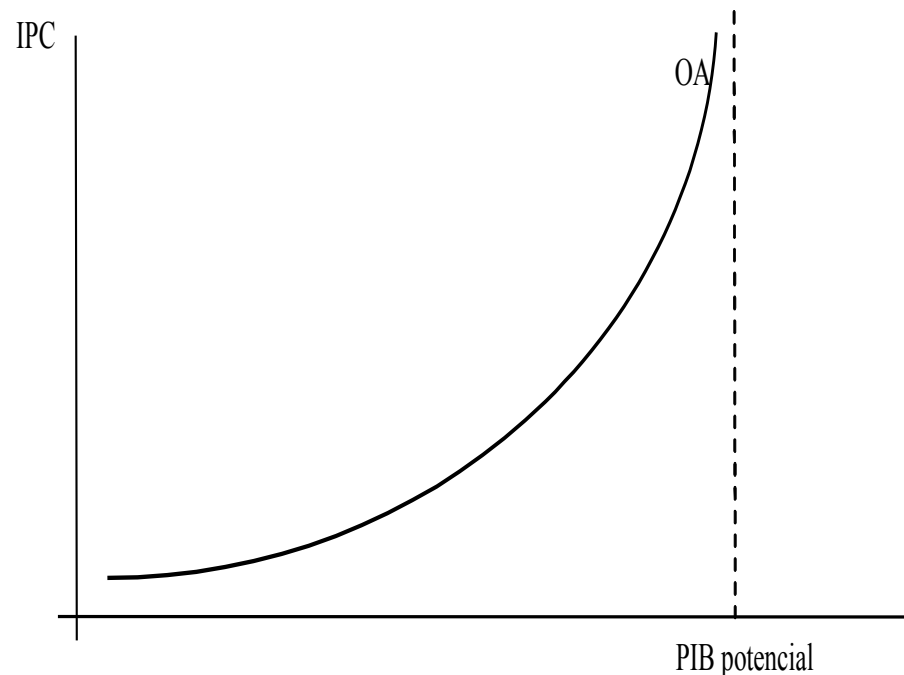
3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

3.2. La forma de la corba d'oferta agregada (OA).

- a) La corba d'oferta agregada **relaciona el nivell general de preus (IPC) amb l'oferta real de béns i serveis que les empreses desitgen produir i vendre (OA = PIB).**
- b) La forma de la corba d'oferta agregada depèn de diversos supòsits:
- i) Pot establir-se una **relació positiva entre l'oferta de béns i serveis i el nivell general de preus**, ja que:
    - **Si es mantenen els costos mitjans de producció**, l'augment de preus incentivarà la producció, ja que augmenta el benefici esperat de les empreses.
    - **Si hi ha recursos infrautilitzats** (ex.: instal·lacions i maquinària, treballador aturats) i els factors productius tenen un preu fix (ex. salaris fixats anualment mitjançant conveni), és inclús possible que les empreses estiguen disposades a augmentar la producció quan augmenta la demanda agregada, sense incrementar els preus dels béns finals. És el **cas keynesià**, assimilable a una **situació de curt termini sense plena utilització dels factors productius i oferta elàstica**.

3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

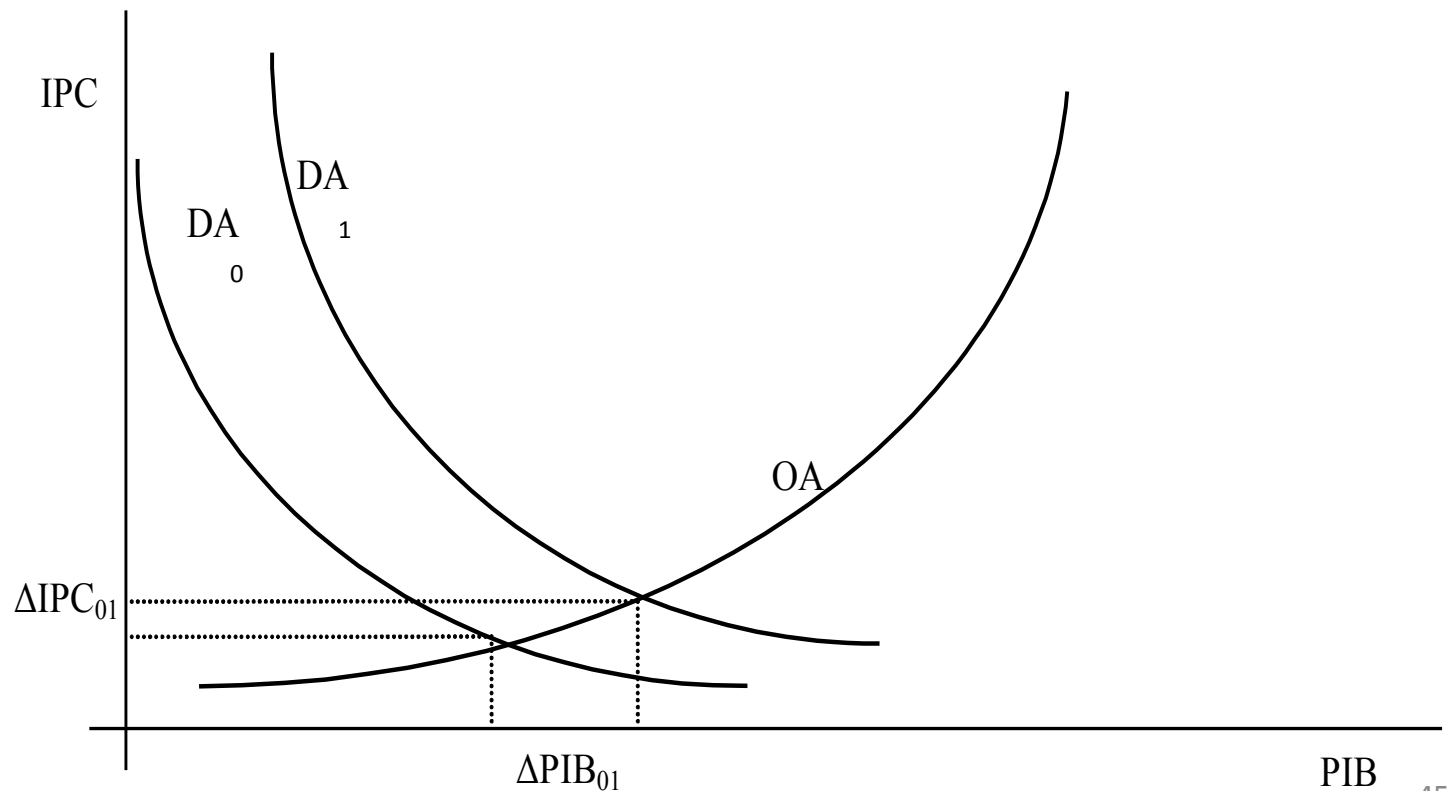
- ii. A mesura que augmenta la producció, els costos mitjans també s'incrementen, ja que els factors productius es van tornant escassos (ex. en la mesura en què ens acostem a la plena ocupació de la població, els salaris creixeran perquè hi haurà escassetat de treballadors) (**cas neoclàssic**). Per tant, **quan s'incrementa l'oferta real, el nivell general de preus s'incrementarà** (inflació de costos).
- iii. Els dos plantejaments descrits es poden sintetitzar en una **corba d'oferta agregada** en la qual el **cas keynesià** correspon a les **situacions allunyades de la plena utilització** dels factors productius, i el **cas neoclàssic** correspon a **situacions de plena utilització** dels factors productius (PIB potencial de l'economia).

3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

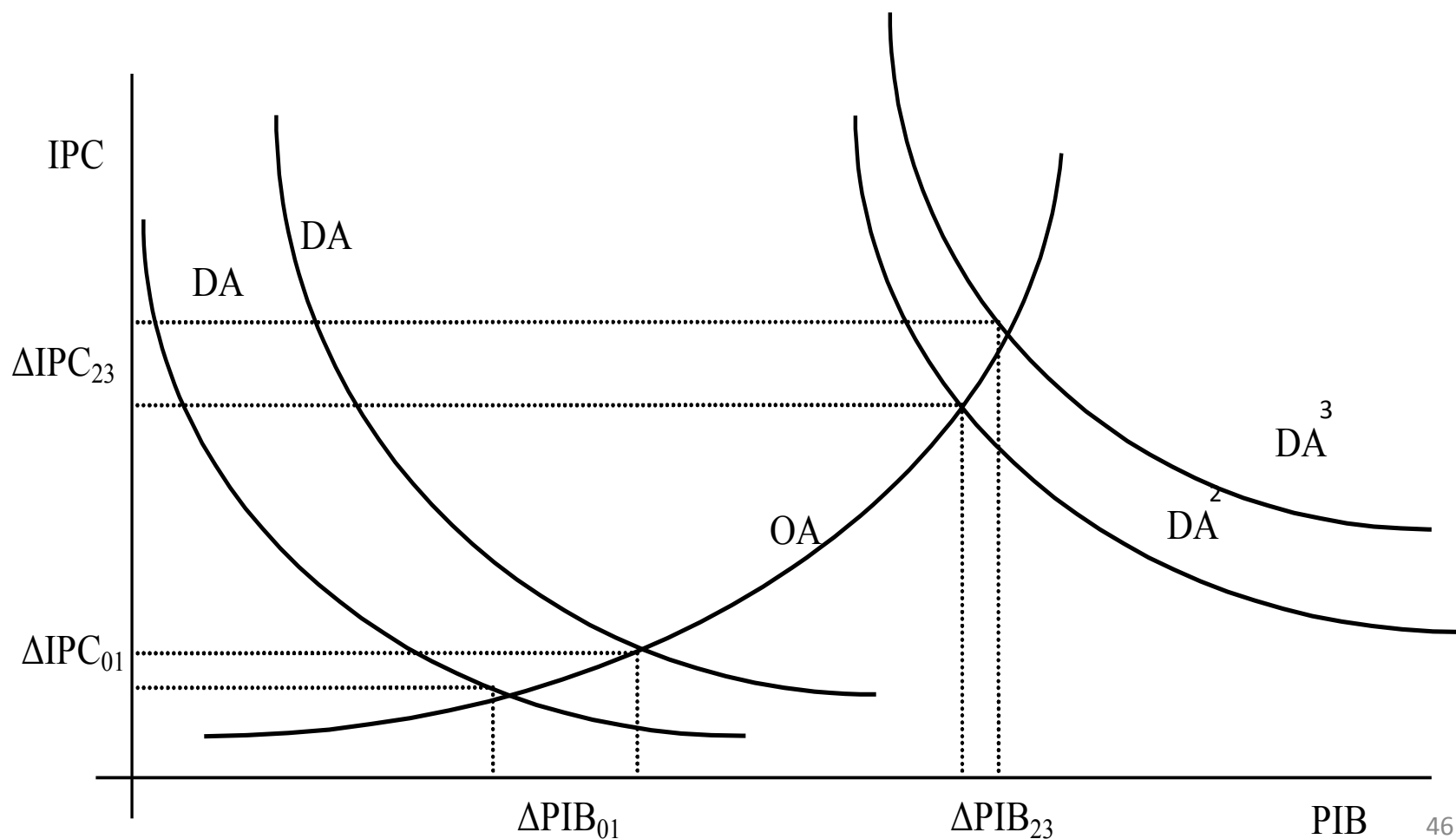
3.3. Anàlisi gràfica: creixement econòmic i inflació derivats de l'augment de la demanda agregada.

- a) A curt termini, amb factors productius infrautilitzats i sense plena ocupació (cas keynesià), l'augment de la demanda agregada ($DA_0 \rightarrow DA_1$) fa créixer de manera important el PIB (elevat creixement econòmic) sense generar un creixement excessiu de l'IPC (baixa inflació).

3. LES CORBES DE DEMANDA I OFERTA AGREGADA

b) A llarg termini, més prop de la plena utilització dels factors productius (cas neoclàssic), l'augment de la demanda agregada ($DA_2 \rightarrow DA_3$) fa créixer poc el PIB (baix creixement econòmic), mentre que incrementa molt l'IPC (alta inflació).

4. LA MACROECONOMIA NEOCLÀSSICA

4.1. Supòsits bàsics

- a) Des d'aquesta perspectiva, la macroeconomia no defineix una problemàtica específica distinta de la definida per a la microeconomia (els mercats concrets i els comportaments individuals), sinó que **les variables i els resultats macro són el resultat de l'agregació dels comportaments i resultats microeconòmics.**
- b) **Les propietats que s'atribueixen als mercats individuals són vàlides per l'àmbit macroeconòmic.**
  - i. **Racionalitat plena dels agents, informació perfecta i inexistència d'incertesa.**
  - ii. **Flexibilitat de preus i plena competència**, que permet l'autoregulació de tots els mercats i l'assoliment de l'equilibri permanent de l'economia amb plena ocupació.

4. LA MACROECONOMIA NEOCLÀSSICA

4.2. Lògica macroeconòmica neoclàssica (OFERTA).

- a) Com que les empreses estan segures de poder vendre tota la seua producció, augmentaran la seua producció mentre obtinguen beneficis (ingressos > costos).
- b) **La flexibilitat de preus dels factors productius assegura als seus propietaris la plena utilització**, sempre que oferisquen els seus serveis al preu d'equilibri per a **una remuneració igual al valor monetari de la seua aportació productiva** (ex. els treballadors estaran plenament ocupats si treballen per un salari igual a la seua productivitat).
- c) Per tant, **l'oferta de factors productius determina el nivell de producció o l'oferta agregada de l'economia**. Aquesta oferta agregada és de plena utilització dels factors productius, és a dir, se situa al nivell del PIB potencial.
- d) **L'oferta (producció) crea la seua pròpia demanda (Llei de Say)**, a través dels ingressos que reben els propietaris dels factors de producció.

4. LA MACROECONOMIA NEOCLÀSSICA

e) Procés d'ajust enfront d'una situació de desequilibri.

- i. **Mercat de béns.** Si les empreses es troben amb una producció que no poden vendre en el mercat, automàticament abaixaran els preus dels productes (però també els salaris i la remuneració dels factors productius, ja que també baixa la seua productivitat mesurada en termes de valor monetari) fins a assolir el preu d'equilibri que els permetrà vendre tota la seua producció.
- ii. **Mercat de factors productius.** Si un treballador es troba en atur, tot el que ha de fer per a ser contractat és reduir el seu salari en quantitat suficient per a igualar-lo a la productivitat que aquest treballador aportarà a l'empresa.

4. LA MACROECONOMIA NEOCLÀSSICA

- f) La flexibilitat de preus en els mercats de productes i factors, juntament amb l'absència d'incertesa en els plans dels agents, assegura que **tot factor de producció serà utilitzat al preu d'equilibri i que tota oferta de producció resultant serà demanada**. És a dir, hi haurà **equilibri macroeconòmic: plena ocupació i estabilitat de preus**.

- g) Com que el sistema econòmic està dotat de capacitat per a autoregular-se, els problemes macroeconòmics sols poden ser temporals i lleus. Per tant, **l'Estat no ha d'intervenir i les crisis sols poden produir-se per causes exògenes al sistema econòmic**.

- h) **El creixement econòmic sols pot aconseguir-se amb més eficàcia i flexibilitat, i amb una major oferta de factors productius**, que són les claus per a augmentar el PIB potencial (desplaçament cap a la dreta de la corba d'oferta agregada), **mentre que una política d'estímul de la demanda sols provoca inflació** (cas neoclàssic).

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

5.1. Supòsits bàsics.

- a) **Hi ha una problemàtica macroeconòmica específica** que no és la simple projecció dels mercats i els comportaments individuals.
- b) **Els preus no són flexibles sinó rígids a la baixa**, ja que treballadors i empresaris busquen la seguretat de les seues rendes. Això fa que els ajustos (davant un excés d'oferta de treball o de béns) no es faça essencialment per la via dels preus (reduint salaris o preus) sinó per la via de les quantitats (més atur o menor producció).

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

- c) La causa fonamental d'aquesta preferència per la seguretat es troba en l'**existència d'incertesa**. Els agents (dotats de racionalitat limitada i informació imperfecta) **prenen decisions en un context d'incertesa** (impossibilitat de predir el futur), la qual cosa implica que **els seus plans no tenen per què complir-se**, ja que **consumidors i empresaris sols es coordinen quan els resultats de les seues decisions es confronten en el mercat**; però no abans. Per tant, les expectatives de demanda dels empresaris són essencials en el comportament de l'economia.

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

5.2. La lògica macroeconòmica keynesiana (DEMANDA)

a) El principi de la demanda efectiva.

- i. Si hi ha incertesa, les empreses no poden estar segures de vendre tot allò que produïsquen, per tant, **sols produiran la quantitat que esperen vendre segons la seua demanda esperada**. Aquest serà el nivell de **producció planejada**.
- ii. Ara bé, **el nivell de demanda (agregada) efectiva que tenen les empreses no té per què coincidir amb el nivell de la producció planejada**. Si el nivell de demanda efectiva és inferior, les empreses incrementaran el seu nivell d'existències i reaccionaran reduint la producció (i el nivell d'ocupació). Per tant, **el nivell de demanda agregada determina el nivell de producció i d'ocupació**.

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

- iii. **Procés d'ajust.** Davant una producció que no troba demanda, les empreses acumulen existències en lloc de reduir el preu dels béns, ja que per sota un cert preu no poden cobrir costos, donat que els salaris són rígids a la baixa. Però **la causa de l'atur no és la rigidesa dels salaris, sinó la insuficiència de demanda.**

- iv. **No hi ha en l'economia de mercat cap mecanisme automàtic que la porte a generar un nivell de producció que assegure la plena utilització dels factors productius disponibles.** Encara que els treballadors estiguessen disposats a treballar per un salari més baix (flexibilitat de salaris), les empreses no els contractaran si tenen males expectatives de demanda –si no esperen poder vendre la producció addicional generada per aquests treballadors.

- v. **El nivell de demanda agregada determina el nivell de la producció (PIB, oferta agregada) que, al seu torn, determina el grau d'utilització dels factors de producció.**

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

- b) La intervenció del sector públic i l'efecte multiplicador de la demanda agregada.**
- i. Com que no es pot garantir que el nivell de demanda agregada siga de plena ocupació, i com que l'economia de mercat no té cap mecanisme intern capaç de canviar les males expectatives empresarials, **l'enfocament keynesià defensa que és el Sector Públic qui ha d'intervenir en l'economia especialment a través de la despesa pública (G), amb dos objectius fonamentals:**
- **Intentar que el nivell de demanda efectiva assegure la plena utilització dels factors productius.**
  - **Tallar les males expectatives del sector privat (empreses i consumidors) en les situacions de recessió.**

5. LA MACROECONOMIA KEYNESIANA

- ii. **L'efecte multiplicador:** un augment de la despesa pública (ΔDA) genera un increment de la producció, que desencadena un augment de l'ocupació i ingressos addicionals (salaries i beneficis) que es poden dedicar al consum i la inversió (ΔDA), que donen lloc a un increment addicional del PIB, i així successivament. D'aquesta manera, **una expansió inicial de la despesa pública acaba generant un efecte final molt major sobre el PIB i la renda.**

$$\Delta G = \Delta DA \Rightarrow \Delta \text{PIB} \Rightarrow \Delta \text{ocupació}, \Delta \text{renda (salaries, beneficis)} \Rightarrow \Delta C \\ = \Delta DA' \Rightarrow \Delta \text{PIB}' \Rightarrow \Delta \text{ocupació}', \Delta \text{renda}' \Rightarrow \dots$$

- iii. **L'efecte multiplicador de la despesa pública depèn de la propensió marginal al consum i a l'estalvi:** com més gran siga la part de la renda addicional que es dedique al consum (que no s'estalvie), més gran serà l'efecte multiplicador.
- iv. **Quan hi ha infrautilització dels recursos productius (treball i capital), l'expansió de la demanda agregada es traduirà en un petit increment dels preus i un gran increment del PIB** (cas keynesià: desplaçament de la corba de demanda agregada cap a la dreta amb una oferta agregada molt elàstica).

6. LA POLÍTICA FISCAL

- ✓ **Política macroeconòmica que afecta la demanda agregada a través dels programes de despesa pública i d'impostos.**
- ✓ També té **efectes assignatius** (afecta el model econòmic del país, ja que defineix la importància del sector públic i del sector privat) i **efectes redistributius** (afecta la distribució social de la renda).

6. LA POLÍTICA FISCAL

6.1. Els pressupostos generals de l'Estat (PGE)

- a) Els PGE inclouen una previsió d'ingressos a partir de les decisions preses sobre l'estructura dels impostos i, de forma crucial, de l'evolució econòmica prevista:
- i. **Impostos directes:** graven la renda (ingressos, capacitat de despesa) obtinguda per les famílies i empreses, del treball o del capital (IRPF, IS), o bé la riquesa acumulada (impost sobre el patrimoni). Poden gravar de forma diferent els diversos nivells de renda de la població (**progressivitat impositiva**: quan les rendes més elevades paguen proporcionalment més impostos –el tipus impositiu creix amb el nivell de renda).
  - ii. **Impostos indirectes:** graven la manifestació de la renda a través de la despesa realitzada (IVA, taxes, impostos sobre l'alcohol, hidrocarburs...). Generalment aquests impostos són regressius.

6. LA POLÍTICA FISCAL

- b) Els PGE estableixen els compromisos de finançament necessaris per a les polítiques de despesa de l'Estat i el pagament del deute públic.
- i. **Una part de la despesa pública augmenta automàticament quan la situació econòmica és recessiva** (ex.: prestacions per atur) i l'altra part és conseqüència dels programes d'actuació anteriors i de les decisions polítiques d'impulsar nous programes.
  - ii. S'han de **distingir els programes de transferències** (sense contraprestació: ex. pensions de jubilació) **dels programes de despesa pròpiament dits** (on l'Estat obté una prestació real a canvi: construcció de carreteres, pagament de salaris a empleats públics).
  - iii. Cal **distingir la despesa pública corrent** (retribucions del personal al servei del sector públic, compra de béns i serveis, transferències de renda) **de la despesa d'inversió** (inversió pública en béns de capital i infraestructures).
  - iv. **La despesa en l'Estat del Benestar** (prestacions, serveis públics extra-mercat: sanitat, educació...) **té efectes sobre la distribució de la renda** (equitat).
- c) En els PGE es materialitza la **previsió** del govern de les **necessitats de finançament del sector públic** (ingressos menys despeses: dèficit públic) i el **seu finançament** (deute públic).

6. LA POLÍTICA FISCAL

6.3. Eficàcia i límits de la política fiscal com a política d'estabilització

a) Situació de recessió econòmica $\Rightarrow$ **POLÍTICA FISCAL EXPANSIVA**

- i. **Augment de la despesa pública** $\Rightarrow$ increment de la demanda agregada $\Rightarrow$ creixement econòmic (PIB), augment de l'ocupació: efecte multiplicador.
- ii. **Reducció d'impostos, augment de les transferències de renda** $\Rightarrow$ increment de la renda disponible $\Rightarrow$ major consum (sempre que les famílies decidisquen gastar; si estalvien, no hi ha efecte sobre el PIB) $\Rightarrow$ increment de la DA $\Rightarrow$ creixement econòmic, augment de l'ocupació. Menor efectivitat de la despesa pública.
- iii. **Limitacions: dèficit públic** (no és problemàtic si és conjuntural, encara que **podria expulsar temporalment el sector privat** per la via de la pressió a l'alça dels tipus d'interès que comporte el seu finançament), **inflació de demanda** (si l'oferta agregada presenta rigideses i falta de competència), **dèficit extern** (si la major despesa incrementa les importacions).

6. LA POLÍTICA FISCAL

b) Situació d'inflació, dèficit públic elevat (estructural) ⇒ POLÍTICA FISCAL CONTRACTIVA.

- i. Reducció de la despesa pública** ⇒ reducció del dèficit públic ⇒ contenció de la DA ⇒ reducció del creixement econòmic, menor augment de l'ocupació ⇒ menor pressió sobre els preus (si la inflació és de demanda).

- ii. Augment dels impostos directes, reducció de les transferències de renda** (⇒ reducció del dèficit públic) ⇒ menor renda disponible ⇒ menor despesa en consum ⇒ caiguda del creixement econòmic, menor augment de l'ocupació.

7. LA POLÍTICA MONETÀRIA

- ✓ És la política **orientada a influir sobre la demanda agregada a través del control de la quantitat de diners en circulació i dels tipus d'interès** (preu dels diners).

7.1. Els Bancs Centrals i el sistema financer.

- a) Els Bancs Centrals són institucions públiques, cada vegada més independents dels governs, als quals se'ls atribueix la funció de decisió i gestió de la política monetària i el control del sistema financer.

7. LA POLÍTICA MONETARIA

- b) **Les decisions dels bancs centrals** afecten l'economia mitjançant el sistema financer.
- i. El Banc Central **presta diners als bancs i caixes d'estalvis** a un tipus d'interès: variant aquest tipus d'interès es fan més cars o més barats els diners als seus clients (famílies i empreses).
  - ii. El Banc Central **regula el coeficient de caixa de bancs i caixes** (proporció dels fons que han de mantenir en forma de reserves líquides) ⇒ **limita més o menys les possibilitats de creació de diners bancari**.
  - iii. **Supervisa totes les operacions i els balanços de bancs i caixes** per a evitar excessius riscos o possibles irregularitats.
  - iv. **Constitueix el prestador en última instància**: acudeix en rescat del sistema financer en situacions de risc de pànic bancari.

7.2. Instruments de la política monetària o la política monetària com a instrument.

- a) **Política monetària expansiva:** augment dels diners en circulació, reducció dels tipus d'interès $\Rightarrow$ estímul a la inversió i al consum (crèdit més abundant i barat) $\Rightarrow$ increment de la DA $\Rightarrow$ creixement econòmic, efecte inflacionista (pujada de preus).

- b) **Política monetària contractiva:** reducció dels diners en circulació, augment dels tipus d'interès $\Rightarrow$ menor inversió i consum (crèdit menys abundant i més car) $\Rightarrow$ contenció de la demanda agregada $\Rightarrow$ reducció del creixement econòmic, menor augment de l'ocupació $\Rightarrow$ menor pressió sobre els preus: control de la inflació (de demanda).